

POPELOVÁ, LENKA (ED.):
SBORY CÍRKVE ČESKOSLOVENSKÉ HUSITSKÉ –
ARCHITEKTONICKÉ DĚDICTVÍ NAŠICH REGIONŮ.
ČESKÉ VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V PRAZE,
FAKULTA STAVEBNÍ ČVUT V PRAZE A CÍRKEV
ČESKOSLOVENSKÁ HUSITSKÁ, PRAHA 2018, 351 s.
ISBN 978-80-01-06509-9, 978-80-7000-206-3

Bohdan Kaňák

Publikace o sborech Církve československé husitské vznikla za finanční podpory Ministerstva kultury České republiky v rámci projektu *Přínos Církve československé husitské ke kulturnímu dědictví novodobého státu v kontextu rozvoje architektury v regionech* financovaného z dotačního programu *Podpora regionálních kulturních tradic – připomínka a oslava významných výročí roku 2018 spjatých s naší státností (1918, 1968, 1993)*. K jejímu vzniku přispěla i finanční podpora Církve československé husitské, grant Fakulty stavební ČVUT v Praze k 100. jubileu založení Československé republiky i další granty s podobným zaměřením.

Ačkoliv se výsledná publikace na první pohled jeví jako monografie z dějin architektury, má ve skutečnosti značný přesah do oblasti soudobých církevních dějin českých zemí. Obsah publikace se dělí na tři části. První část obsahuje devět studií, které nahlízejí na danou problematiku z různých zorných úhlů. Druhá část, která pokrývá největší část publikace, obsahuje případové studie o vybraných sborech, uspořádané v katalogové formě a naplňující nejvýrazněji badatelské cíle publikace. Třetí část, věnovaná stylovým přesahům v architektonické sféře, zahrnuje pouze jednu studii, která však zprostředkuje předchozím analytickým případovým studiím širší kontext dobové architektury.

Nejprve se zaměřím na první část publikace. V první studii, která nese shodný název jako celá publikace, se její autoři – Lenka Popelová, Mikuláš Hulec a Tomáš Butta – zaměřují na vymezení badatelských cílů publikace. Zdůrazňují, že se publikace zaměřuje především na meziválečnou architektonickou tvorbu novostaveb sborů Církve československé husitské. Z kunsthistorického hlediska je popisovaná stavební činnost významným dokladem architektury zejména v období první republiky, reprezentujícím stylové projevy od historismu až po pro progresivní formové tendence funkcionalistické

a demonstrujícím snahu o rozvoj specifické typologie sakrálního prostoru, která je vlastní sledované církvi.

Druhá studie Zdeňka Kučery *Kořeny a totožnost husitské teologie* shrnuje v hutné zkratce teologický vývoj zmíněné církve, který se v ideové rovině promítl i do koncepce staveb jejích sborů.

Třetí studie Pavla Marka *Evropský teologický modernismus, jeden z inspiračních zdrojů ustavení Církve československé (husitské)* osvětluje jedno z východisek novodobé husitské teologie, kterým byl katolický modernismus. Tento teologický směr ve snaze harmonizovat církev s rozmachem evropského sekulárního myšlení na přelomu 19. a 20. století usiloval o komplexní reformu teologického myšlení i církevní organizace. Dostal se však zákonitě do konfliktu s oficiální církevní doktrínou a byl systematicky potlačován řídicími církevními strukturami.

Ve čtvrté studii Bohdana Kaňáka *Stručná historie Církve československé husitské* je popsán stoletý historický vývoj zmíněné církve v historickém rámci soudobých českých dějin.

Pátá obsáhlejší studie Tomáše Butty *Liturgický prostor a jeho pojetí v Církvi československé husitské* staví do popředí historický vývoj liturgického projevu zmíněné církve v jeho rovině teologické i praktické. Zároveň sleduje, jak se tato hlediska promítají do materiální podoby sborů. Autor zde vystihuje, v čem se sbory zmíněné církve liší od tradiční koncepce křesťanského kostela jako posvátného místa odděleného od profánního života a prostoru. Vzhledem k vazbě sakrálního prostoru ve sledované církvi primárně na společenství věřících slavicích liturgii je prostor sboru chápán jako otevřené místo, kde se liturgická funkce prolíná s dalšími aktivitami křesťanského společenství, jimž sborová budova poskytuje zázemí.

Šestá studie Amáty M. Wenzlové, Lenky Popelové a Nikolaye Brankova nese název *Sakrální architektura Církve československé husitské, její vývoj a utváření v počátečním období (1920–1950)*. Tato studie tvoří jádro architektonické složky obsahu publikace, protože v prostředí sledované církve přináší periodizaci i hodnocení jednotlivých fází vývoje specifické formy, jakou sakrální architektura beze sporu je. Autoři docházejí k závěru, že se církev snažila ve svých stavbách charakteristiky „moderní“ a „národní“ integrovat v kontrastu s procesem postupné polarizace obou kvalit ve společnosti.

Na tuto stať navazuje sedmá studie Jana Obrtlíka *Dilema monumentality, rozmanitost architektonického výrazu sborů Církve československé v meziválečném období*. Autor ukazuje, jak se do architektury nových sborů promítala snaha o vymezení se vůči monumentální tradici katolicismu. Autor v architektonickém výrazu sborů sledované církve vidí doklad postupného hledá-

ní cesty z dilematu monumentality ve zdůraznění funkce staveb jako center specifických duchovních aktivit.

Osmá studie Pavla Koláře *Mezi liturgickým a divadelním prostorem – Miroslav Kouřil, církevní architekt a avantgardní scénograf* je medailonem architekta Miroslava Kouřila, který v počátečním období své tvorby výrazně ovlivnil charakter sakrálních staveb sledované církve svou koncepcí sborů jako multifunkčních budov, které mají poskytovat komunitní, profesní, společenské i životní zázemí věřícím církve.

Devátá studie Martina Jindry *Výtvarné umění v liturgickém prostoru Církve československé (husitské)* se zaměřuje na uměleckou výzdobu sledovaných sborů. Všimá si jak okruhu výtvarníků, kteří v prostředí Církve československé husitské našli své uplatnění, tak i jejich konkrétních výtvarných projevů typických pro liturgický prostor této církve.

Druhá část publikace nazvaná *Katalog* zahrnuje případové studie, vztahující se k jednotlivým vybraným stavbám sborů. Jedná se o celkem 68 objektů v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. Od nejstarších staveb, k nimž patří například Husův sbor ve Vodňanech, jehož stavba byla zahájena již v roce 1923, se zde čtenář propracuje až k nejmladší popsané budově, kterou je Sbor znovuzrození v Benešově z let 1982–1992. Jednotlivé případové studie zpracovávali studenti architektury jako své seminární práce. I když bylo jejich záměrem zachytit především stavební vývoj sledovaných sakrálních staveb, popsali zároveň i historie příslušných náboženských obcí Církve československé husitské, protože jejich vznik i rozvoj byl s budováním sborů úzce spjat. Publikace tak vlastně podává i dosti podrobné informace o počátcích a životě popisovaných obcí a může posloužit jako východisko dalšího bádání k těmto tématům na poli regionální historie, či jako zdroj informací pro širší srovnávací výzkum s tematikou církevních dějin. Studie jsou uspořádány abecedně podle názvů míst.

Třetí část publikace nazvaná *Přesahy* obsahuje pouze jednu studii Zuzany Güllendi-Cimprichové *Plečnickův kostel Nejsvětějšího srdce Páně*, která však zasazuje předchozí analytické případové studie do širšího kontextu dobové architektury prostřednictvím prezentace ikonické stavby pražského kostela Nejsvětějšího srdce Páně od slovinského architekta Josipa Plečnika.

V příloze publikace se nachází především *Rejstřík staveb sborů a bohoslužebných prostor Církve československé husitské* od Amáty Wenzlové, Marcela Sladkowského, Nikolaje Brankova a Oldřicha Nováčka. Příloha zahrnuje v první řadě *Rejstřík aktuálních staveb sborů a bohoslužebných prostor*, dále *Rejstřík zvonice Církve československé husitské* a *Rejstřík bývalých a zaniklých*

staveb sborů a bohoslužebných prostor. Po tomto rejstříku následuje *Seznam nemovitých kulturních památek* mezi evidovanými stavbami.

Publikaci uzavírají obligátní přehled archivních pramenů, výběrová bibliografie k architektuře popisovaných sborů a anglické resumé. Publikace je vybavena kvalitními reprodukcemi dobových stavebních plánů, historických fotografií ze života církve i fotografickou dokumentací současného stavu popisovaných objektů. Neexistenci seznamu těchto reprodukcí vyvažuje jejich navázání především na abecední katalog případových studií o jednotlivých sborech, který s pomocí podrobného obsahu na počátku publikace umožňuje rychlou orientaci v celé publikaci i ve shromážděném obrazovém materiálu.

PhDr. Bohdan Kaňák, Ph.D.
Státní okresní archiv Olomouc
U Husova sboru 10
771 10 Olomouc
Česká republika
e-mail: b.kanak@ol.archives.cz